

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ НАСІННЯ ГІРЧИЦІ БІЛОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО

Хмелянчишин Ю.В., кандидат с.-г. наук, доцент

Ткачук Л.Б., здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

e-mail: hmelya75@ukr.net

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

В Україні серед олійних культур здебільшого вирощують соняшник, яким перенасичено польові сівозміни. Однією з альтернативних культур соняшнику могла б бути гірчиця біла, яка дозволяє збільшення виробництва рослинної олії без погіршення стану ґрунтів [4].

Агроекологічні переваги вирощування гірчиці в Україні, її медико-біологічні властивості, висока рентабельність виробництва продукції сприяють подальшому розвитку ринку збуту, її переробки та збільшення прибутковості культури.

Серед олійних культур гірчиця біла займає одне з чільних місць. Однак, в Україні її площі обмежені, врожайність зеленої маси і насіння ще невисока. Основною причиною такого стану є недостатня увага та необізнаність фахівців аграрного виробництва із народногосподарським значенням гірчиці, біологічними особливостями культури, технологією її вирощування та використання [2].

Насіння використовується для виробництва олії, гірничного порошку та спирту, столової гірчиці тощо; зелена маса – як сидерат, корм [1]. Вітчизняні торгові марки «Чумак», «Верес», «Торчин-Продукт» і багато інших поступово витіснили з товарообігу продукцію закордонного виробництва і знайшли прихильників серед українських споживачів. Серед широкого асортименту вищезгаданих товаровиробників чи не найбільшу питому вагу мають різноманітні соуси, майонези, кетчупи, столова гірчиця, маргарини та тверді рослинні й комбіновані олії [3].

Польові дослідження проводились в умовах науково-дослідного центру Поділля ЗВО «Подільський державний університет» протягом 2020-2021 рр.

Проведений нами облік урожайності сортів гірчиці білої залежно впливу строків сівби показав величину його Щорічні показники врожайності рослин та середні за два роки досліджень наведено в таблиці 1.

Перш за все необхідно зазначити, що погодні умови років проведення досліджень впливали на рівень врожайності гірчиці. Відповідно до погодних умов, які склалися і даних таблиці 1 можна констатувати, що в 2020 році умови росту і розвитку рослин були кращі порівняно з 2021 роком.

Середня біологічна урожайність за роки досліджень 2020-2021 рр. була вища у сорту Кароліна, оскільки врожайність її перевищувала сорт Підпечерецька на 1 центнер.

Щодо впливу строків сівби на рівень врожайності, то вони теж змінювали цей показник. Так за сівби в другій декаді квітня (контрольний варіант) врожайність Кароліни була 2,8 т/га, Підпечерецька – 2,9 т/га. Пришвидшення

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

У ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ (25 травня 2022 р.)

строків сівби сорту Підпечерецька призвело до отримання прибавки до контролю: за сівби в третій декаді березня прибавка склала 3%, за сівби в першій декаді квітня прибавка становила 7%. Подовження строків сівби до 3 декади квітня давало зворотній ефект і призводило до зменшення врожайності гірчиці сизої на 12%.

Таблиця 1. Урожайність гірчиці білої залежно від строків сівби

Сорти (А)	Строки сівби (В)	Середня урожайність т/га за 2020р.	Середня урожайність т/га за 2021р.	Середня урожайність т/га за 2020-2021рр.	Прибавка до контролю	
					т/га	%
Підпечере	3 декада березня	2,9	2,7	2,8	0,1	3
	1 декада квітня	3,0	2,8	2,9	0,2	7
	2 декада квітня	2,8	2,6	2,7	-	-
	3 декада квітня	2,5	2,3	2,4	-0,3	-12
Кароліна	3 декада березня	2,8	3,0	2,9	0,1	3
	1 декада квітня	2,9	3,1	3	0,2	7
	2 декада квітня	2,7	2,9	2,8	-	-
	3 декада квітня	2,4	2,6	2,5	-0,3	-11
НІР ₀₅ А		0,19	0,24	-	-	-
НІР ₀₅ В		0,27	0,34	-	-	-
S _x %		4,65	6,03	-	-	-

Майже аналогічна ситуація склалася з сортом Кароліна з різницею лише в 1% між контролем і варіантом, де сіяли в 3 декаді квітня.

Проведений дисперсійний аналіз результатів врожайності по роках досліджень дав статистичну оцінку різницям між дослідними варіантами і контролем. Відповідно його результатам можна стверджувати з 95% рівнем ймовірності, що ці різниці статистично достовірні і отримані за рахунок впливу досліджуваного фактору (строку сівби).

Список використаної літератури

1. Кифорук І.М. Рациональна технологія вирощування ріпаку ярого, гірчиці сизої і гірчиці білої. *Перспективи та стратегія адаптивного і ресурсозберігаючого вирощування олійних культур в умовах зміни клімату. Збірник тез міжнародної наукової інтернет-конференції (30 жовтня 2015 р.)*. Запоріжжя, 2015. С. 95-98.

2. Козіна Т.В. Вплив строків сівби на врожайність насіння гірчиці білої в умовах південної частини західного Лісостепу України. *Збірник наукових праць ПДАТУ*. Вип. 18. Кам'янець -Подільський, 2010. С. 130-133.

3. Оксимець О.Л. Продуктивність гірчиці білої залежно від технологічних прийомів вирощування в Лісостепу. К., 2007. 168 с.

4. Шувар І.А., Бойко І.Є., Лис Н.М., Верещинський Р.А. Гірчиця біла та ефективне її використання в біологізації землеробства. Львів: Львів, національний аграрний університет, 2009. 50 с.